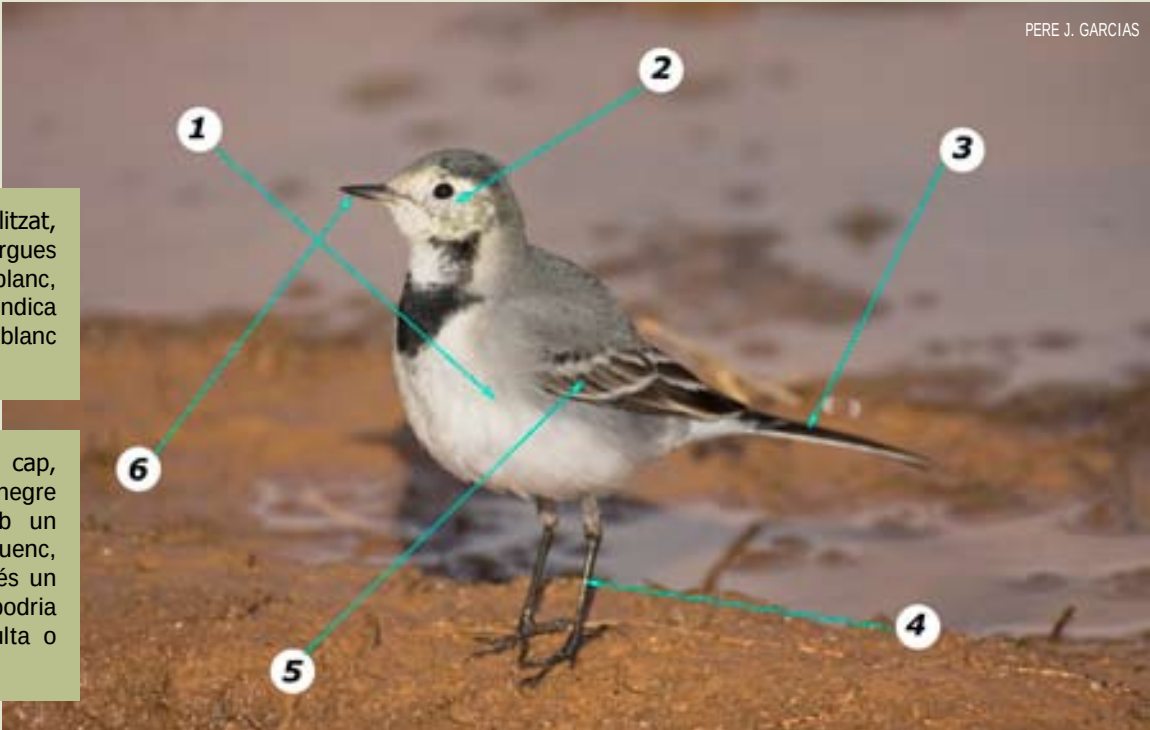

I aquí, què hi veus?

Per **Pere J. Garcias**
perejota@telefonica.net

1 L'aspecte estilitzat, coa i cames llargues i mescla de blanc, negre i gris ens indica que és un xàtxero blanc (*Motacilla alba*).

2 El disseny del cap, amb gens de negre al front i amb un lleuger tint groguenc, ens mostra que no és un mascle, aleshores podria ser una femella adulta o un jove.

3 El moviment de balanceig de la coa és el que ha donat nom a la família *Motacillidae*, que vol dir literalment "el que mou la coa".

4 Les cames llargues i robustes, amb l'ungla del dit posterior llarga i recta el delaten com un aucell d'hàbits terrestres, que peona incansablement a la recerca del recapte.

5 El contrast entre les grans cobertores mudades, noves i més grises, i les velles, més marronoses i esfilagarsades, mostren que és un juvenil, aleshores una femella jove.

6 El bec prim, adequat per menjar insectes i matèries blanques, no li impedeix d'alimentar-se de petites llavors i vegetals tous, sobretot a l'hivern.

Quin nom més rar!

El rupit (*Erithacus rubecula*)

Per **Pere J. Garcias**

Del grec *érithakos*, derivat amb tota seguretat d'*érythros*, roig, era el nom que, segons Aristòtil, ja es donava al roipit. Plini parla d'un erithacus, aucell que sols se veu a l'hivern (pensau que a la mediterrània meridional és un aucell migrant i hivernant) i que a la primavera se metamorfosaria en un coa-roja (*Phoenicurus phoenicurus*). El nom específic rubecula és un diminutiu del llatí rubor (roig) i rubeo (ser roig) probablement degut al fet que el roig no seria molt intens, sinó més aviat taronja o roig ataronjat, és a dir, seria un "roget".

El nom comú en moltes llengües fa referència al pit roig, com és el cas del català *pit roig*, (a les illes s'empra la forma

pit roig que ha derivat en *ropit*), el castellà *petirrojo*, el portuguès *pisco de peito ruivo*, el francès *rougegorge*, l'italià *pettirosso*, l'alemany *rotkehlchen*, el neerlandès *roodborst* i el suec *rödhake*. El nom anglès robin és molt més controvertit, ja que certs autors el consideren provinent del francès *robin*, que és un nom familiar de Robert, però que també es refereix al xot. La confiança del roipit envers l'home el fa semblar un poc ximple, com el xot, i d'aquí és versemblant que en derivi el nom. Ja com a curiositat, *robin*, en francès, ha donat lloc a robinet, és a dir, una aixeta o grifó, probablement de quan s'esculpien en forma de cap de xot. •

Des de l'aguait - Joc d'identificació

Les ànneres

Per **Maties Rebassa**
matiesrb@yahoo.es

A l'hivern, les zones humides de les nostres Illes es troben plenes d'aigua i de vida. Són moltes les aus que fugen de les fortes nevades i la falta d'aliment que es donen a terres nòrdiques, per arribar a terres més temperades. Entre aquestes

aus destaquen les ànneres, que acaben colonitzant albuferes, salines, salobrats i, fins i tot, depuradores i basses de rec si hi troben les condicions (tranquil·litat, aliment) que necessiten. A Mallorca, es poden veure quasi una trentena d'espècies d'ànneres, si bé només la meitat són de presència més o menys regular cada any. La resta són rares o de presència gairebé accidental.

La identificació de les ànneres pot parèixer fàcil, i de fet és així en el cas dels mascles

quan es troben ben pintats. Però sovint ens poden posar en greus dificultats, sobretot els exemplars juvenils, les femelles d'algunes espècies, o aus vistes en vol i de molt enfora. Per això, observar detingudament petits detalls (de forma o estructura, proporcions, comportament o coloració) pot resultar clau per poder identificar correctament les aus observades. T'atreveixes a identificar les que et proposam?

Fotografia 1 - Nivell de dificultat: baix

La meua resposta és:

Fotografia 2 - Nivell de dificultat: baix-mitjà

La meua resposta és:

Fotografia 3 - Nivell de dificultat: mitjà-alt

La meua resposta és:

Fotografia 4 - Nivell de dificultat: alt

La meua resposta és:

Pots consultar les respostes correctes si gires aquesta pàgina. Però abans prova-ho amb una guia!

Quantes de les espècies que apareixen a les fotografies de la pàgina anterior creus que has endevinat? Aquí et donam les respostes correctes i t'explicam perquè no podien ser altres espècies semblants.

Fotografia 1

Encara que en aquesta fotografia no es pot veure quasi res del cos de l'au misteriosa, el que es veu (pit, coll, cap i bec) és més que suficient. El coll prim d'aquesta ànnera i el bec, delicat i allargat, quasi recorden un corb marí (*Phalacrocorax aristotelis*) o un soterí gros (*Podiceps cristatus*), i s'allunyen del que podríem esperar en una ànnera típica. I és que aquesta anàtida s'alimenta de peixos, no de plantes i algues com la majoria. Per tant, ja podem descartar totes les ànneres que no presentin aquest bec i aquest coll tan peculiars si volem arribar a la solució correcta. Només les ànneres peixateres (gènere *Mergus*) presenten aquestes característiques, però quina d'elles és la de la fotografia?

L'ànnera peixatera grossa (*Mergus merganser*) presenta uns colors que encaixen amb els de la foto, però té sempre un bec de base més ampla i, sobretot, presenta un tall molt marcat entre el pit blanquinós i el coll marró. No n'és el cas, així que només ens queda una opció: l'ànnera peixatera (*Mergus serrator*).

La fotografia mostra una femella o un exemplar juvenil. L'ànnera peixatera és escassa a l'hivern. Es pot veure de tant en tant a cales i badies, més rarament a aigües dolces.

Fotografia 3

Molts de nosaltres estam acostumats a identificar aus voladores, adultes, però sabem identificar pollets? La identificació de pollets és molt més difícil, ja que s'assemblen molt i a més no tenim tanta experiència en observar-los. La coloració d'aquest pollet, i la franja fosca que li travessa l'ull, amb prou feines ens diu que pertany al gènere *Anas*. Però si ens hi fixa'm, el pollet de la foto presenta un detall que el fa molt bo de conèixer: un enorme bec. Aquest bec tan gran només el presenta una espècie a Europa, el cullerot (*Anas clypeata*). Estam, per tant, davant un pollet d'aquesta espècie. El cullerot és abundant a l'hivern, però rar com a reproductor. Li agraden les basses amb molta matèria orgànica i bona cobertura vegetal. A l'hivern és molt gregari i pot formar grans esbarts, mesclat sovint amb altres espècies.

Al pròxim Busqueret, MÉS!!

Fotografia 2

Les femelles d'ànneres del gènere *Anas* són totes molt semblants: marronenques, favades, sense gairebé característiques remarcables. Generalment, la forma i mida de bec i cap són els trets que millor ajuden a diferenciar unes espècies d'altres, juntament amb la coloració del "mirallet" (situat a les plomes secundàries) i la mida de l'au. A la femella d'aquesta fotografia no es pot apreciar cap d'aquests detalls, però sí al mascle que l'acompanya, vigilant.

El cap quadrat i el bec relativament delicat el diferencien del collverd (*Anas platyrhynchos*), espècie que presenta sempre el cap més rodó i el bec més poderós, tant si és mascle com femella, adult com jove. La coloració general grisa (no marró) i la taca blanca del mirallet, que es pot veure bé en l'ala plegada, ens confirmen la identificació d'aquestes ànneres: una colla de **grisetes** (*Anas strepera*).

La griseta és comuna tot l'any, una mica més a l'hivern. Es pot veure generalment a zones humides amb bona cobertura de plantes aquàtiques.

Fotografia 4

Veim una ànnera de cos compacte i feixuc, gens estilitzat, (que ens apunta cap a les ànneres cabussadores), de coloració fosca (menys als flancs) i ull de color groc. Això deixa ja de per si poques opcions. Les ànneres fosques (gènere *Melanitta*) presenten un cos més allargat i un ull que mai és groc. Les ànneres d'ulls grocs (gènere *Bucephala*) tenen un bec molt curt i un cap amb una forma ben diferent. Així, la nostra au només pot pertànyer al gènere *Aythya* (els típics moretons). Dins aquest gènere només 1 espècie europea presenta en els mascles el dors i el cap foscos i els flancs més pàl·lids: el moretó de plomall (*A. fuligula*). Però, es tracta d'aquesta espècie? No. L'au fotografiada no presenta ni plomall ni indicis de plomall, i mostra un cap molt alt i amb forma triangular, gens arrodonit.

Podria tractar-se d'un híbrid entre diferents espècies de moretons? Podria ser, ja que els moretons hibriden sovint, però hi ha un detall molt significatiu que ens du a l'espècie correcta: el bec. La franja subterminal blanca (abans de la punta fosca) i la franja igualment blanquinosa de la base del bec són pròpies d'una espècie americana que, de tant en tant, arriba de forma accidental a Europa: el **moretó de collar** (*Aythya collaris*), un mascle de primer any. La podem cercar a basses d'aigües fondes, on abunden els moretons d'altres espècies.

Un lloc per descobrir

La bassa de Can Guidet

Per Xavi Llabrés
fringilla.coelebs@gmail.com

La bassa de Can Guidet, coneguda popularment entre els ornitòlegs com la bassa de Son Ferriol, es va crear com a bassa de recollida d'aigües provinents de les depuradores de Palma pe a ús de la comunitat de regants de pla de Sant Jordi.

Amb onze mil metres quadrats i una mitjana de tres metres de profunditat (tot i que els sediments que s'hi acumulen a poc a poc li lleven fondària), és l'extensió d'aigua dolça més gran del sud-oest de Mallorca.

Els darrers anys, l'interès sobre aquest espai, orníticament parlant, ha anat en "crescendo" ja que ens hem adonat que aus aquàtiques, en el seu procés de dispersió juvenil o hivernada, han localitzat la bassa i l'han poblada en diferents èpoques de l'any. Així doncs, trobam la major densitat i abundància en els períodes migratoris i en la hivernada, amb la majoria d'anàtides de les Balears i multi-

tud de limícoles. Així i tot, són poques les espècies que hi tenen presència durant tot el cicle anual, com el collverd *Anas platyrhynchos* o la fotja *Fulica atra*, i molt menys que realitzin amb èxit la reproducció; pocs collverds superen l'etapa juvenil, ja que sense vegetació no poden amagar-se i protegir-se de visitants freqüents com l'agró blau *Ardea cinerea* o la gavina *Larus michahellis*.

Durant els mesos d'hivern hi són abundants durant tot el període: siulador *Anas penelope*, cetla rossa *Anas crecca*, collverd, cullerot *Anas clypeata*, moretó capvermell *Aythya ferina*, setmesó *Tachybaptus ruficollis*, cabussonera *Podiceps nigricollis*, xivitona *Actitis hypoleucos*, fotja, gavina i gavina d'hivern *Larus ridibundus*. També hi són freqüents: corb marí gros *Phalacrocorax carbo*, moretó de plomall *Aythya fuligula*, xàtxero *Motacilla alba* i cabot de roca *Hirundo rupestris*.

La migració és el període en que hi po-

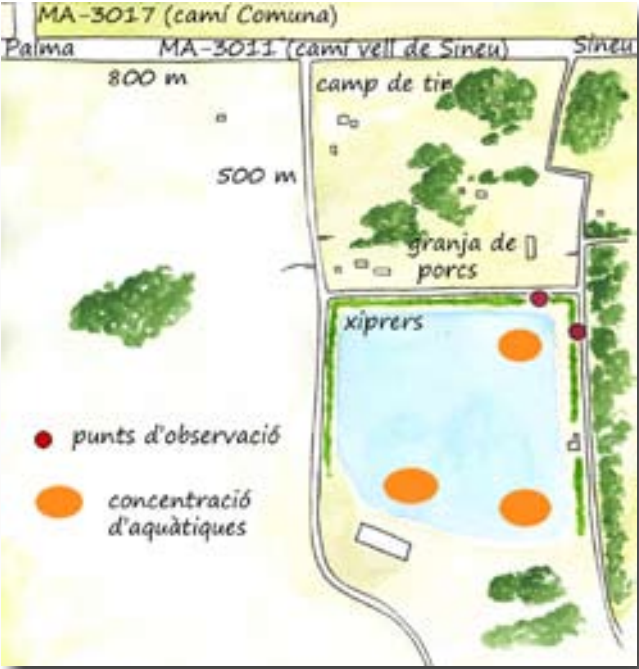

CATI ARTIGUES

Xàtxero blanc (Motacilla alba)

drem trobar més diversitat, ja que en períodes de sedimentació és un lloc que usen moltes espècies, com: ànnera blanca *Tadorna tadorna*, griseta *Anas strepera*, cetla blanca *Anas querquedula*, becvermell *Netta rufina*, polla d'aigua *Gallinula chloropus*, avisador *Himantopus himantopus*, bec d'alena *Recurvirostra avosetta*, cama-roja *Tringa totanus*, cama-roja pintada *Tringa erythropus*, fumarell *Chlidonias niger*, falzia *Apus apus*, cabot de vorera *Riparia riparia*, oronella *Hirundo rustica* i cabot *Delichon urbicum*.

El millor lloc per poder observar-les és el buit que deixen un parell de xipresos que han caigut amb les tempestes, ja que permeten un angle de visió més gran. Si estau interessats en anar-hi, el GOB hi està fent un estudi de seguiment, hi realitza censos periòdicament. •

El mes de desembre, l'àrea de Medi Ambient de l'Ajuntament de Palma i EMAYA inauguraren al recinte de la bassa de Can Guidet un punt d'observació d'aus i una zona d'educació i d'activitats amb panells informatius. Les escoles i aficionats interessats en visitar aquest nou espai poden telefonar a la Regidoria de Medi Ambient (971498247) o al telèfon únic i gratuït d'EMAYA, 900724000.

